

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

ENERGIE

Op de internationale gasmarkten tekent zich een stille crisis af die grote gevolgen kan hebben

Coby van der Linde is directeur Clingendael International Energy Programme (CIEP) en (deeltijd)hoogleraar geopolitiek en energie aan de RUG. Reageer via expert@fd.nl.

Op 27 april gebeurde iets wat eigenlijk voor onmogelijk werd gehouden: de gasprijzen voor levering in juni op de Nederlandse gasmarkt en de gasprijs in Noordoost-Azië waren lager dan de Amerikaanse gasprijs. Op die dag was de prijs bijna \$2 per *million british thermal units* (Mmbtu). Mmbtu is een eenheid voor energie die veel gebruikt wordt in de internationale energiehandel, naast de officiële eenheid op de Amerikaanse gasmarkt *Henry Hub* (HH) en zijn Aziatische evenknie de *Japan Korea Marker* (JKM). Al op 20 april noteerde de prijs op het Russische elektronische verkoopplatform (ESP) een nagenoeg vergelijkbare €6,70 per megawattuur (MWh); de prijs op de Nederlandse gasmarkt (TTF) zat daar net onder. Dat is laag, heel erg laag.

Het Oxford Institute for Energy Stu-

dies heeft een zeer inzichtelijke studie gepubliceerd over de recente ontwikkelingen op de internationale gasmarkten. Hierin hebben de onderzoekers ook de sombere voorspellingen van het Internationaal Monetair Fonds over de economische groei gerelateerd aan het mogelijke herstel van de gasvraag. Nu de snelle korte economische dip, de zogenaamde V-curve, uit het vizier raakt en belangrijke gasconsumerende landen een economische optater krijgen, ziet het er voor een herstel van de gasvraag niet goed uit.

CONVERGENTIE

In november 2018 werd vloeibaar gas (Lng) in Azië nog voor \$12 per Mmbtu verhandeld en op de Nederlandse gasmarkt nog voor tussen de \$9 en \$10 per Mmbtu. Russisch gas werd in diezelfde maand ook nog voor een vergelijkbare prijs verhandeld. Maar sindsdien zijn de aardgasprijzen in alle markten aan een daling begonnen.

In Azië en Europa was vorig najaar wel een licht herstel van de prijzen te bespeuren in de voorbereiding op de wintermaanden, maar sinds januari zijn de prijzen weer sterk gedaald. Ook de prijs van het Russisch gas steeg op de ESP in de periode tussen juli en december vorig jaar, maar daalde daarna net als in de andere gasmarkten, om vervolgens net als alle andere gasprijzen afgelopen april op hetzelfde dieptepunt uit te komen.

Een dergelijke convergentie van alle internationale gasprijzen had geen enkele gasproducent voor ogen kunnen hebben bij het maken van een investeringsbeslissing. Dat geldt zowel voor het lng als voor het pijpleidinggas. De Amerikaanse lng-exporteurs hadden eerder gehoopt op convergentie rich-

ting de traditioneel hogere Europese of Aziatische prijzen, maar het omgekeerde bleek zich te voltrekken. Inmiddels is er dit jaar al voor een slordige 150 miljard kubieke meter (bcm) aan potentiële lng-investeringsprojecten in de ijskast gezet, waarvan het grootste gedeelte in de Verenigde Staten, maar ook in Australië en Afrika.

De verwachte economische malheur, voorafgaand aan de coronacrisis, zorgde al voor een afzwakking van de vraag naar aardgas. Ook in Europa. Een zachte winter en geen conflict over de doorvoer van gas door Oekraïne waren andere factoren waardoor de gasopslagen tot de nok gevuld raakten en een ruim aanbod van aardgas op de internationale markten ontstond. Een prijsdaling, sinds januari, was het gevolg.

Daar kwam de coronacrisis nog eens overheen. De perikelen rond de asymmetrische vraaguitval in de industrie speelden ook de gasvraag parten. De weken in lockdown gingen ook nog eens gepaard met veel zon en wind, waardoor er ook geen soelaas kwam van de elektriciteitssector, met als gevolg een crisis op de internationale gasmarkt die zich in stilte voltrekt.

FLEXWERKER RUSLAND

Inmiddels zijn de aardgasbergingen alweer aan het vollopen. Dat is een proces dat normaal pas in de loop van de zomer wordt afgerond om de komende seizoensvraag op te vangen. De gasopslagen in Duitsland zitten bijvoorbeeld nu al voor 80% vol en voor Europa is dat gemiddeld nu al voor 62%. Tevens wordt de flexibiliteit van de langetermijncontracten met Rusland zoveel mogelijk benut door de minimale contractuele hoeveelheid af te nemen. De stroom gas vanuit Rusland is hierdoor

in het eerste kwartaal flink afgenomen (met 15%-20%), terwijl de lng-leveringen nog licht waren gestegen ten opzichte van dezelfde maanden in 2019. In totaal nam het aanbod aan Europa met 4% licht af. Rusland blijkt wederom de flexibele aanpasser voor de Europese markt.

Met de Europese gasopslagen al redelijk vol komt nu ook voor lng voorlopig een einde aan de mogelijkheden het af te zetten in de Europese markt. Inmiddels zorgt de lage gasprijs in het tweede kwartaal voor negatieve kortetermijnmarges op Amerikaanse exporten naar zowel Europa als Azië. Naast olietankers dobberen er nu ook lng-tankers op zee die nergens vraag kunnen vinden.

Indien de gasvraag niet aantrekt, zullen producenten moeten overwegen de productie stop te zetten. Met de uitgestelde investeringen en de rol van gas als flexibele compagnon van hernieuwbare energie in de energietransitie, betalen we daar op langere termijn misschien de rekening voor.

De lawine aan berichten over de gevolgen van de coronacrisis voor de internationale oliemarkten heeft wellicht de aandacht afgeleid van de ontwikkelingen op de internationale gasmarkten. Dat is onterecht.

Nu Nederland een netto-importerend land is en zo langzamerhand een voorzichtige start kan worden gemaakt met het weer verder openen van de economie, is een lage gasprijs misschien fijn. Maar voor de producenten, dus ook die op het Nederlandse deel van de Noordzee, betekenen de vooruitzichten van lagere vraag en een ruim aanbod dat de zware tijd voor hen nog even zal voortduren. Zij delen het lot van alle andere marginale gasproducenten in de wereld.

Dit jaar is al voor 150 miljard kubieke meter aan potentiële lng-investeringsprojecten in de ijskast gezet